

«Ранок», 2018), І. Мориквас «Магда і вітер» (Вид-во «А-ба-ба-га-ла-ма-га», 2017), К. Єгорушкіна «Будиночок з води» (2015), Л. Вознюк «Почуй мене сердечком» (2011), «Навчимося бачити разом» (2011), «Ходімо зі мною у казку», «Казка про особливого соловейка» (2012), В. Сухомлинський «Майже чарівна розмова», «Добре слово», «Конвалія під вікном», Р. Еліот «Просто тому що» та ін. [2, с. 164-166]

Проводячи спільне дослідження з О. Козлюк можемо доповнити цей перелік такими книгами: Т. Тьорнер «Ми всі такі різні. Різноманітність – це чудово!» (Вид-во «Ранок», 2022), яка розповідає що всі люди різні, а також незважаючи ні на що, є речі, які їх можуть об'єднувати; М. Батерфілд «Запрошуємо до нашого світу. Як живуть діти в різних краях» (2020), наскрізною лінією усієї книги є те, що ми всі різні, але такі схожі, О. Драчківська «Зайчик-нестрибайчик та його смілива мама» (2019) допомагає поговорити з дошкільниками про те, що всі люди різні, показати важливість забезпечення рівних з іншими можливостей для дітей з особливими освітніми потребами, виховувати толерантність і людяність; Д. Маккі серія книжок про слона Елмера (2019), розповідає про картатого слона, який живе у стаді сірих слонів і дуже вирізняється, але всі його люблять, граються з ним, сміються з його жартів. Ці книги дозволяють виховувати толерантність та доброзичливе ставлення до інших; А. Степула «Світ без меж. Книга про розмаїття та рівність» (2021).

Пропонований перелік звичайно не є вичерпним. Однак розпочинаючи роботу з виховання толерантного ставлення до дітей з особливими освітніми потребами ми пропонуємо спочатку познайомити дітей саме з різноманітністю в загальному, хто такі інші, як ставитись до тих, хто відрізняється від тебе, що робити якщо цей інший – ти, а вже тоді поступово перейти до розкриття конкретних особливостей дітей з особливими освітніми потребами і перейти до розкриття їхнього внутрішнього світу.

Список використаних джерел

1. Бліндюк М. Що таке інклюзивна література й кому вона потрібна. URL: <https://suspihne.media/culture/102469-so-take-inkluzivna-literatura-j-komu-vona-potribna/> (дата звернення: 24.03.2024).
2. Козлюк О. Виховання у дошкільників толерантного ставлення до людей з особливими освітніми потребами засобами інклюзивної літератури. *Інноватика у вихованні*. Випуск 16. 2022. С.161-169.
3. Осмолівська О. «Інклюзивна література» – забаганка чи необхідність? URL: <https://web.archive.org/web/20170520174421/http://blog.liga.net/user/oosmolovska/article/22995.aspx> (дата звернення 24.03.2024).
4. Andrews, Sharon E. Using Inclusion Literature to Promote Positive Attitudes toward Disabilities. *Journal of Adolescent & Adult Literacy*. 1998. V. 41. №6. P.420-426.

ФОРМУВАННЯ ОСНОВ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ ГРАМОТНОСТІ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Дар'я Гребінченко, здобувач ступеня вищої освіти «магістр»

Науковий керівник: О. В. Колосова, кандидат педагогічних наук

Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського (Україна)

FORMING THE FOUNDATIONS OF FINANCIAL AND ECONOMIC LITERACY IN SENIOR PRESCHOOL CHILDREN

Darya Grebinchenko, master's student

Vinnitsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University (Ukraine)

Анотація: У статті обґрунтовано доцільність формування фінансово-економічної грамотності у дітей старшого дошкільного віку. Визначено зміст понять «економічна освіта», «економічне мислення», «фінансово-економічна грамотність старшого

дошкільника». Окреслено шляхи здійснення процесу формування фінансово-економічної грамотності старших дошкільників.

Ключові слова: економічна освіта, економічне мислення, фінансово-економічна грамотність, діти старшого дошкільного віку.

Abstract: The article substantiates the expediency of forming financial and economic literacy in senior preschool children. The content of the concepts of "economic education", "economic thinking", "financial and economic literacy of senior preschoolers" is defined. The ways of implementation of the process of formation of financial and economic literacy of senior preschoolers are outlined.

Keywords: economic education, economic thinking, financial and economic literacy, senior preschool children.

Аналізуючи сучасну економічну ситуацію країни можна зробити висновок, що фінансово-економічна грамотність українського суспільства знаходиться не на високому рівні. Проблема фінансової неосвідомості породжує економічну нестабільність держави. Сформованість фінансово-економічної грамотності в суспільстві має важливе значення з кількох причин. А саме, грамотність у сфері фінансів і економіки сприяє створенню умов для стійкого економічного розвитку. Люди, які розуміють фінансові принципи та здатні ефективно управляти своїми фінансами, стають активними учасниками економічного процесу, що сприяє збільшенню ефективності використання ресурсів та зростанню продуктивності; грамотність у фінансах допомагає уникнути фінансових проблем і криз, які можуть виникнути внаслідок неправильного управління грошовими ресурсами. Люди, які вміють ефективно планувати свої фінанси, роблять менше помилок у фінансових рішеннях та краще витримують економічні труднощі. Сформованість фінансово-економічної грамотності в суспільстві сприяє зменшенню рівня фінансової нерівності, оскільки дозволяє людям з усіх соціальних прошарків краще розуміти фінансові процеси і здійснювати обдумані фінансові рішення. Отже, сформованість фінансово-економічної грамотності в суспільстві є ключовою для стійкого економічного розвитку, забезпечення фінансової стабільності, зменшення фінансової нерівності та забезпечення фінансової безпеки для всіх його членів.

Формування фінансово-економічної грамотності відбувається в процесі економічної освіти. Економічна освіта – це процес набуття знань, навичок і компетенцій, необхідних для розуміння економічних принципів, механізмів функціонування економічних систем, а також для прийняття обґрунтованих рішень у сфері фінансів, підприємництва та управління ресурсами. Вона включає вивчення економічних теорій, фінансової грамотності, практичних аспектів ведення бізнесу та управління економічними процесами. Значення економічної освіти полягає у розвитку особистих фінансових навичок: управлінню особистими фінансами, плануванню бюджету, заощадженням, інвестуванням, розумінню кредитних і банківських продуктів, страхування, податків. В процесі економічної освіти відбувається також розвиток навичок аналітичного мислення, управління проектами, прийняття стратегічних рішень, формування підприємницького мислення.

Економічне мислення – це процес аналізу та прийняття рішень, заснований на розумінні економічних принципів, законів і моделей. Воно включає здатність мислити раціонально, враховувати альтернативні варіанти та оцінювати наслідки вибору в умовах обмежених ресурсів. Економічне мислення дозволяє як окремим особам, так і організаціям ефективно планувати, управляти та використовувати наявні ресурси.

Фінансово-економічна грамотність – це здатність розуміти та ефективно використовувати фінансові та економічні знання для прийняття обґрунтованих фінансових рішень, планування особистих та сімейних фінансів, а також для участі у фінансових ринках та розвитку особистих фінансів. Вона охоплює розуміння основних економічних понять, фінансових інструментів та продуктів, а також вміння використовувати їх для досягнення фінансових цілей.

Ще з раннього віку дитина всупереч власній волі чує від дорослого про економічні проблеми своєї родини і країни в цілому. Не одноразово батьки спілкуються при дитині на тему коштів, а також використовують такі слова як: «дорого», «бюджет», «гроші», «ціна», «обмін», «купити», «підвищення цін» тощо. Тому у Базовому компоненті дошкільної освіти наголошується про важливість набуття дітьми соціальної компетентності й навичок фінансової грамотності, що означає здатність дитини усвідомити, хто вона є і як потрібно взаємодіяти з іншими людьми [2]. Це надихає дитину вивчати свої права і обов'язки, планувати бюджет, раціонально використовувати ресурси, заощаджувати, оцінювати наявні можливості, формувати лідерські якості [4]. Дошкільний вік – це важливий етап на шляху до комфортного життя у дорослому віці.

В сучасному світі всебічний розвиток особистості включає фінансову грамотність, як основу успішного майбутнього життя. Оскільки знання, вміння та навички, набуті у дошкільному віці, є основою для формування громадянина, який цікавиться розвитком та економічним процвітанням своєї країни, важливо проводити систематичну роботу з економічної освіти саме з цього віку [1].

Фінансово-економічна грамотність дітей старшого дошкільного віку – це розуміння базових економічних понять і принципів, таких як вартість, гроші, обмін, виробництво та споживання; усвідомлення того, що різні товари і послуги мають вартість, основ обміну, що є потребами та бажаннями; вміння сприймати причинно-наслідкові зв'язки в економічних ситуаціях, приймати рішення щодо розпорядження ресурсами (наприклад, грошима або іграшками), а також розуміти концепцію ціни і вартості [5]. Розвиток особистісних якостей, таких як бережливість, відповідальність. Набуті знання та вміння в майбутньому дозволять старшим дошкільникам стати відповідальними споживачами, раціонально управляти ресурсами та приймати обґрунтовані рішення.

Основи фінансово-економічної грамотності для дітей старшого дошкільного віку отримують на доступних, цікавих та інтерактивних заняттях, таких як «Знайомство з грошима», під час яких діти вивчають номінал монет та купюр, їх назви, значення, вчать розрізняти різні монети та купюри за їх виглядом та величиною, усвідомлюють цінність грошей (гроші потрібно заробляти, щоб мати можливість купувати речі); «Основи бюджетування», на якому дітей знайомлять з поняттям «бюджет», пояснюють, що гроші можуть бути витрачені тільки один раз; формують навички складання та розподілу бюджету, основам заощаджень, різниці між потребами та бажаннями (потреби – це речі, які нам дійсно потрібні, тоді як бажання – це речі, які ми просто хочемо мати). На заняття «Основи підприємництва» у старших дошкільників формують уявлення, що підприємництво – це створення власного бізнесу (продаж власних товарів або послуг).

Ознайомлення дітей старшого дошкільного віку з основами фінансово-економічної грамотності можна здійснювати за допомогою різноманітних методів, що враховують їхні вікові особливості. Наприклад, рольові ігри «Магазин», під час якої діти грають ролі покупців і продавців, використовуючи іграшкові гроші для купівлі та продажу товарів, що допомагає зрозуміти їм поняття обміну та цінності грошей; «Банк»: діти виконують ролі банкірів та клієнтів, що допомагає ознайомитися з банківськими операціями, зокрема збереженням та видачею грошей. Використання адаптованих настільних ігор, таких як дитяча версія «Монополія», допомагають розвивати базові фінансові навички. Вправи на підрахунок і сортування монет і купюр допомагають дітям вивчити номінали грошей та розвинути математичні навички. Створення простих бюджетів для вигаданих ситуацій, наприклад, планування витрат на день народження або віртуальну подорож допомагає дітям зрозуміти, як планувати витрати та заощаджувати. Читання дитячих книг та казок, які пояснюють економічні концепції через історії, наприклад, казка про «Трьох поросят» може використовуватися для пояснення важливості заощаджень, прийняття виважених рішень. Доречним і цікавим для дітей є використання коміксів, що демонструють фінансові ситуації і показують, як герої вирішують фінансові проблеми; перегляд освітніх мультфільмів та відео,

які пояснюють економічні поняття у доступній формі; мобільних додатків та онлайн-ігор. Застосування даних методів допомагає зробити навчання захоплюючим і ефективним.

Створення власних скарбничок буде мотивувати дітей до збереження частини своїх кишенькових грошей та розвинути навички заощаджень. Екскурсії до місцевих магазинів, банків або інших підприємств, де діти можуть побачити, як працює економіка на практиці. Наприклад, відвідування пекарні може показати процес виробництва і продажу товарів. Важливо також залучати батьків до навчання фінансової грамотності дітей вдома: обговорення сімейного бюджету, планування покупок разом з дітьми, пояснення, чому робляться ті чи інші фінансові рішення. Надання дітям кишенькових грошей і навчання їх правильного розподілу: витрати, заощадження, благодійність [3].

Застосовуючи зазначені форми та методи, вихователь зможе ефективно ознайомити дітей старшого дошкільного віку з основами фінансово-економічної грамотності. Важливо використовувати різноманітні підходи, щоб зробити процес навчання цікавим і захоплюючим для дітей.

Отже, формування фінансово-економічної грамотності у дітей старшого дошкільного віку є важливим питанням сучасної дошкільної освіти. Розвиток фінансово-економічної грамотності не тільки готує дітей до дорослого життя, розвиваючи у них вміння виживати в сучасному суспільстві та економічно мислити, а й знайомить з новими професіями і навичками їх здійснення. Це також сприяє формуванню ділових якостей особистості, таких як вміння вирішувати різні життєві ситуації, діяти самостійно і творчо, будувати життя організовано, раціонально та цікаво. Тому виникає необхідність в подальшому глибшому теоретичному та практичному дослідженні економічного виховання старших дошкільників у закладах дошкільної освіти.

Список використаних джерел:

1. Богуш А. Методика ознайомлення дітей з довкіллям у дошкільному навчальному закладі : підручник для ВНЗ. Київ: Видавничий Дім «Слово». 2007. 408 с.
2. Базовий компонент дошкільної освіти (нова редакція) / Науковий керівник: А. М. Богуш, дійсний член НАПН України, проф, д-р пед. наук. Київ: Видавництво. 2022. 33 с.
3. Дудник Н.А. Економічне виховання старших дошкільників у взаємодії закладу дошкільної освіти і сім'ї : автореф. дис. ... канд. пед. наук. Умань. 2016. 20 с.
4. Колосова О.В. Формування соціальної компетентності дошкільників засобами сюжетно-рольової гри. Актуальні проблеми дошкільної та початкової освіти в контексті європейських освітніх стратегій: збірник матеріалів науково-практичної конференції викладачів і студентів інституту педагогіки, психології і мистецтв (Вінниця, ВДПУ ім. М.Коцюбинського, 3-5 квітня 2013.) / за ред. Г.С.Тарасенко; Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, інститут педагогіки, психології і мистецтв. – Вінниця: ТОВ «Нілан ЛТД», 2013. Вип.2. С. 162-166.
5. Фесюкова Л. Б. Соціально-економічне виховання дошкільнят. Херсон: Веста: Вид-во «Ранок», 2008. 104 с.

РОЗВИТОК ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Зоя Данилюк, здобувач ступеня вищої освіти «магістр»

Науковий керівник: О. В. Колосова, кандидат педагогічних наук

Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського (Україна)

DEVELOPMENT OF CREATIVE ABILITIES OF CHILDREN OF SENIOR PRESCHOOL AGE

Zoya Danyliuk, master's student

Vinnitsia Mykhailo Kotsiubynskiy State Pedagogical University (Ukraine)